

SLOVANSKA KNJIŽNICA
LJUBLJANA

~~B 1039~~

Spominska knjižica

Podpornega društva delavcev in delavk
v ljubljanski tobačni tvornici.

Izdalo in založilo „Podporno društvo delavcev
in delavk v ljubljanski tobačni tvornici“.

Tobačna delavka!

Tobačni delavec!

Naša Moč

≡ glasilo sloven-
skega delavstva

— ti —

nalaga dolžnost, da jo gotovo
naročiš in čitaš! — Stane za
te posamezna številka le 6 v.

Če še nisi naročen, takoj se
naroči na svoj list pri znani
ti zaupnici ali zaupniku tvoje
organizacije!

Spominska knjižica

Podpornega društva delavcev in delavk
v ljubljanski tobačni tvornici.

oooooo

Po naročilu odbora

tov.

.....

izročča zaupnik

V Ljubljani, 1912.

ooo

Izdalo in založilo „Podporno društvo delav-
cev in delavk v ljubljanski tobačni tvornici“.

Tiskala Katoliška Tiskarna.

135

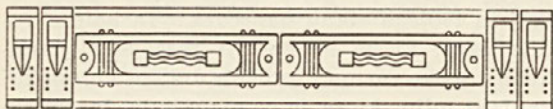

B 6113

~~B 1039~~

E 9011285

V spominsko knjigo „Podpornega društva“.

Kapljica vode! Kako neznatno zablesti na zeleni travici! Kako brž jo povžije solnčni žarek! Kako hitro se izgubi, če kane na tla! Ko jih pa združi hudournik sto in sto, se pa vzbudi v njih divja moč: mostovi se rušijo, skale se podirajo, zemlji se trgajo ogromne plasti; ni je sile, ki bi se jim ustavila. — Če pa pride večča roka, ki jo vodi božja moč, položena v človeški um, in uravna vodnim kapljicam pot, jim določa tek, jih organizuje, da združene padajo na mogočne turbine, pa vzkali čudež naprednega dela iz njihove surove sile: kolesa se vrte, v neštetih svetilkah zasveti luč, nebroj strojev se razgiblje in tisoči in tisoči vživajo sadove organizovane združene moči vodenih kapljic.

Ali vidiš, dragi moj v delavskem jopiču, svojo sliko? Sam si kapljica vode. Združen z elementarno silo viharnih katastrof svojega življenja z drugimi, si v strah in trepet! Organizovan premišljeno, preudarno v urejeno četo, si v blagor sebi in družbi, v kateri živiš. Ali ni »Podporno društvo« tista urejena struga, ki so v nji zbrane tvoje moči, da gonijo kolesa v

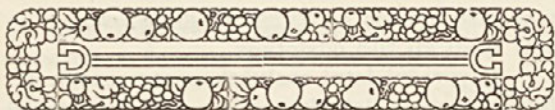
tvoj in tvojega stanu napredek? Ta kolesa vo-
dijo žago, ki so se na nji razžagale marsi-
katere trpke razmere prošlih dni; ta kolesa za-
ganjajo mlin, ki se je v njem zate že zmlelo
mного krušnih drobtin, ki ž njimi vzdržuješ
sebi in svojim skromno življenje; ta kolesa
razžarjajo žarnice samozavesti in zaupanja za
bodoče čase. Bilo je tako, ostani tako tudi za-
naprej!

V psalmih stoji zapisana beseda: »Blagor mu, kdor misli na reveža in ubožca: ob hudem dnevu mu povrne Gospod.« Kar vas je, ki ste kdaj kaj storili za napredek »Podpornega društva«, vam vsem veljajo te besede. Ni vas malo, odbornikov in odbornic, zaupnic, sotrudnikov in sotrudnic, ki ste z besedo in zgledom pridobivali novih članov, hrabрили stare in preko težkih časov pripeljali društvo do današnjih uspehov. »Ob hudem dnevu vam povrne Gospod.« Bil je revež in ubožec tobačni delavec in delavka svoj čas: pičel zaslužek, komaj, komaj ob zdravih mladih dneh za sproti, brez veljave, zaničevan od vseh, stan sužnjev in sužinj s ceste! Blagor mu, kdorkoli je kdaj mislil na tega reveža in ubožca!

Danes so v marsičem boljši časi. Misliti je pa treba še vedno nanj. Prvotna vnema ne sme ugasniti, nego se mora razživljati vedno bolj. Ti lepa četa dobrih požrtvovalnih src, ostani sebi in društvu zvesta. »Ob hudem dnevu ti povrne Gospod!«

Dr. Janez Krek.

Nekdaj in zdaj.

Kdor nekaj let sem zasleduje razmere tobačnega delavstva, mora pripoznati, da si je to delavstvo v boju za svoj blagor priborilo marsikatero izboljšanje. Predstojniki postopajo s tobačnim delavstvom veliko bolje, kakor prejšnje čase. Izboljšale so se osobito zdravstvene razmere po c. kr. tobačnih tvornicah. Posledica je, da je zdaj tobačno delavstvo bolj zdravo, kakor je bilo prejšnje čase in da za strašno delavsko stradalno bolezen jetiko umre veliko manj delavcev in delavk. Tobačno delavstvo si je pa tudi priborilo zdatno izboljšanje svojega gmotnega stanja. Ponosno je lahko delavstvo, ker si je izvojevalo, da se po letih izboljšavajo plače in da so se uredile pokojnine. Res je sicer, da vsega, kar bi tobačno delavstvo moralo dobiti, še ni doseglo. Marsikaj, kar je zelo važno, še čaka, da se reši v bodočih časih. To se bo tudi s poštenim delom in z vztrajnostjo doseglo.

Navesti hočem, kako da so tekom zadnjih 20 let napredovale plače tobačnega delavstva.

Od leta 1890 do 1910 so se zvišale skupne delavske plače v c. kr. tobačnih tvornicah od 11,612.016 K na 28,426.473 K, to je za 16,814.457 K ali 44 odstotkov več. Število delavcev se je v

tem času zvišalo od 33.296 na 40.143 oseb, to je 6847 ljudi ali 20·5 odstotkov.

Povprečni letni zaslužek posameznega delavca, oziroma delavke, se je v tem času zvišal od 348 K 75 h na 708 K 13 h, to je za 359 K 38 h ali 103 odstotke. Letni zaslužek se je povprečno zvišal od leta 1909 na 1910 za 30 K 82 h ali okroglo 4·6 odstotkov.

Od leta 1890 do 1910 so se zviševale plače tobačnega delavstva takole:

Leto	Skupna vsota delavskih plač v kronah	Delavcev po c. kr. tobačnih tvornicah je delalo	Povprečni zaslužek je znašal na osebo v kronah
1890	11,612.016	33.296	348·75
1891	11,991.660	32.848	365·07
1892	12,423.644	33 301	373·07
1893	12,422.420	33.569	370·07
1894	12,657.028	33.219	381·02
1895	13,606.181	35.602	382·17
1896	14,924.114	38.011	392·63
1897	16,291.607	39.379	413·71
1898	16,527.452	38.547	428·76
1899	16,902.975	37.255	453·71
1900	17,866.460	38.282	466·71
1901	19,369.622	40.292	480·73
1902	20,711.654	40.326	513·61
1903	20,752.689	39.603	524·03
1904	22,112.720	39.867	554·66
1905	22,505.841	40.437	556·56
1906	23,172.932	40.256	575·64
1907	24,353.908	39.729	613·00
1908	25,528.967	39.768	641·95
1909	27,513.032	40.621	677·31
1910	28,426.473	40.143	708·13

Leta 1910. se je izplačalo na plačah v posameznih c. kr. tobačnih tvornicah:

	Kron
Hajnburg	2,079.747·77
Stein	403.430·07
Dunaj Ottakring	1,274.217·04
Dunaj Rennweg	382.425·60
Linc	922.382·12
Halajn	398.736·21
Fürstenfeld	1,387.308·66
Celovec	755.496·28
Ljubljana	1,897.936·21
Rovinj	710.204·73
Sacco	1,044.601·51
Švac	841.195·27
Budjejevice	1,206.233·14
Joahimovo	857.157·59
Landskron	1,129.788·67
Pisek	375.428·53
Sedletz	1,542.184·74
Tabor	870.913·48
Tachowa	358.951·54
Bavč	657.693·97
Göding	1,276.278·86
Iglava	1,270.032·79
Novi Jičin	977.770·79
Sternberg	1,133.696·71
Cvitava	900.700·33
Jagielnica	218.198·14
Krakovo	973.733·28
Monasterzijska	669.257·20
Winiki	1,075.249·02
Zablatow	332.606·10
Vsota	27,924.556·35

Nakupni tobačni uradi:

	Kron
Borszezovo	50.499·89
Gruž (Gravosa)	42.820·99
Imotski	118.313·69
Metkovič	36.133·82
Sinj	78.699·24
Spljit	128.440·54
Vergorac	46.563·31
Vsota	501.916·48
Prodajalna skladišča	193.551·81
Vsota	28,619.824·64

Plače so bile v letu 1910 porazdeljene po glavnih strokah dela v vseh c. kr. tobačnih tvornicah takole:

	Kron
Izdelovanje smodk	15,634.801·35
Izdelovanje cigaret	4,597.609·25
Kadilni tobak	3,394.327·63
Klobase (Gespunst)	132.420·10
Tobak nosljač	89.289·17
Škatljice	404.300·92
Delavnice (Werkstätte)	970.283·64
Druga opravila	3,396.675·58
Vsota	28,619.824·64

Ob teh števikah, ki govore najjasnejšo besedo o razmerah in uspehih tobačnega delavstva in v katerih tiči mnogo trdega krščansko socialnega organiziranega dela, naj razmišlja vsak tobačni delavec in delavka, kako potrebna je dobra organizacija!

Josip Gostinčar.

Iz povestnice ljubljanskega tobačnega delavstva.

V stari ljubljanski sladkornici na Poljanskem nasipu se je ustanovila ljubljanska tobačna tvornica. Poslopje, ki je v minulem stoletju pogorelo, so za silo popravili. V tej tvornici so učili naša dekleta izdelavati smodke in svalčice, rezati in pripravljati tobak, sploh vsa dela, ki se delajo po tobačnih tvornicah. Medtem so na Tržaški cesti pričeli zidati veliko poslopje, sedanjo tobačno tvornico, ki je bila takrat na zunaj silno lepo, na znotraj pa zelo žalostno tvorniško poslopje.

Pričetkoma in dolgo vrsto let so sprejemali v tobačno tvornico delavce in delavke iz vseh krajev na Kranjskem. Pozneje se je določilo, da se smejo sprejemati samo iz Ljubljane. Zadnja leta je delavstvo doseglo, da se sprejemajo v tvornico v prvi vrsti sorodniki tobačnih delavcev in delavk.

V tistih časih, pred dvajsetimi, tridesetimi in štiridesetimi leti stanje tobačnega delavstva v Ljubljani ni bilo sijajno. Zelo, zelo slabo so plačevali delavce in osobito delavke. To se še danes pozna. Delavstvo je v pravem pomenu besede stradalo. Delavke so se preživljale s

kavo in kruhom. Slabo plažo je imela delavka le ob večjih praznikih.

Uradniki in nadzorno osebje z delavstvom in osobito z delavkami ni postopalo tako, kakor so to predpisavali predpisi. Delavstvo je bilo popolnoma brez pravic. V ustavni državi smo živeli, postopalo se je pa osobito z delavkami, kakor to čitamo v tistih povestih, ko nam groze in gnjusa zastaja kri in se nam ježijo lasje, kadar jih čitamo, ker nam pripovedujejo, kako da so postopali s sužnji starodavni pogani in novodobni denarni mogotci v Ameriki. Delavke so pretepali njih predstojniki, jih nečuvveno surovo in prostaško zmerjali, godile so se z delavkami hujše stvari, ki jih rajši ne navajam. Brez vzroka so celo dolgoletnim delavkam, ki jim niso stale k obrazu, odpovedavali službo. Ovaduštvo je cvetelo umevno bujno v tistih hudih časih. Ljubljanci, namesto da bi bili hvaležni, ker so po tobačnem delavstvu veliko zaslužili, so v svoji nehvaležnosti vihali nosove nad tobačnim delavstvom in je spravili v slab glas. Solzam, ki jih je takrat v tistih hudih, žalostnih časih pretakalo ubogo, zatirano, zaničevano, pretepavano, do krvi in mozga izmозgovano ljubljansko tobačno delavstvo, zna jim število le tisti, ki vlada nad zvezdami!

Izboljšavati so se pričele šele razmere, ko sta se ustanovili leta 1894 v Ljubljani »Katol. delavsko društvo« in »Katoliško društvo za delavke«. Moško in žensko delavstvo se je zaupljivo oklenilo obeh teh društev. Na shodih in po socialnih tečajih se je izobraževalo delavstvo. Delavski ponos, delavska zavest sta se

dvignili. Delavec, delavka je postalo častno ime. Tudi Ljubljani so bili prisiljeni, da so pričeli spoštovati in upoštevati delavca in delavko.

Ustanovilo se je krščanskosocialno glasilo »Glasnik«. Zelo rado ga je čitalo in se ga je tesno oklenilo tudi tobačno delavstvo. Zavest delavske skupnosti, delavske vzajemnosti je »Glasnik« visoko dvignil med ljubljanskim tobačnim delavstvom!

»Katoliško delavsko društvo« je bilo predvsem politično društvo. Vzbujało je zato politično zavest med delavstvom. Prvo je bilo med Slovenci, ki je zahtevalo ne samo splošno moško volilno pravico, marveč da gre tudi ženski splošna volilna pravica v vse zastope. »Katoliško društvo za delavke« je delovalo v prvi vrsti izobraževalno, vzgojevalno. Slavnoznan je pevski zbor »Katoliškega društva za delavke«. V obeh društvih so se vzgojili zgledni delavski agitatorji in agitatorice.

S politično izobraževalnim delom se je pričelo tobačno delavstvo zavedati, da potrebuje društva, ki se pred vsem pečaj s stvarmi, ki tičejo v prvi vrsti koristi tobačnega delavstva. Izkratka: ljubljansko tobačno delavstvo je pričelo izpregledavati, da se mora tudi strokovno združiti, če hoče doseči, da se mu izboljša njegov položaj. V naših krogih smo bili prešinjani prepričane zavesti, da moremo slovensko delavstvo le dvigniti, če ga strokovno združimo. Prevevalo nas je neomajno prepričanje, da more biti delavstvo le takrat močno, kadar se strokovno združuje ne glede na stran-

karsko politično prepričanje. Duha, ki nas je prešinjal, smo zanesli tudi med slovensko delavstvo. Ugodna tla smo našli med ljubljanskim tobačnim delavstvom. Strankarsko neodvisna strokovna društva smo pa ustanavljali povsod po širni naši slovenski domovini. Delali smo navdušeno. Uspeh ni izostal, dasi so združeni delavski moči z veliko silo nasprotovali zasebni tvorničarji in njihovi prijatelji kapitalistični in liberalni časopisi.

Pribijmo kar tu:

Nismo ga imeli strupenejšega, ostudnejšega in lažnjivejšega sovražnika proti delavski organizaciji in zlasti proti naši organizaciji tobačnega delavstva, kakor je bilo liberalno časopisje, na čelu mu »Slovenski Narod«. Tega delavstvo nikdar ne bo pozabilo!

V zgodnji spomladi leta 1900 smo pričeli resno delati, da združimo v strokovnem društvu ljubljansko tobačno delavstvo. Shajali smo se v mali sobi nekdanjega »Katoliškega doma« na Turjaškem trgu, v sobi, kjer so se ob gledaliških predstavah oblačili gledališki igralci, v tisti mali sobi, kjer se je tudi ljubljanskemu krščanskosocialnemu delavstvu prirejal socialen kurz.

Tistih večerov, ko smo se zbirali v omenjeni mali sobici in kovali načrte, kako da bi uspešno ljubljansko tobačno delavstvo strokovno združili, se še danes z veseljem spominjam. Postopati smo morali zelo previdno. Sklenili smo, da krstimo nameravano strokovno društvo z nedolžnim imenom »Podporno društvo delavcev in delavk v ljubljanski tobačni tvor-

nici«. Nismo še imeli strokovnega društva, ko smo že pričeli, ob tistih posvetovalnih večerih tudi strokovno delovati. Ko smo se pripravljali, kar se ob ustanovitvi velikih organizacij mora storiti, smo seveda tudi poizvedavali, kakšne razmere da vladajo v ljubljanski tobačni tvornici. Uspeh teh poizvedovanj je bil, da smo sestavili o razmerah ljubljanskega tobačnega delavstva spomenico, ki smo jo izročili državnemu poslancu dr. Kreku, da jo predloži glavnemu ravnateljstvu tobačne režije, kar je tudi storil.

Bila je to prva spomenica ljubljanskega tobačnega delavstva, ki se je izročila zastopniku ljudstva, takratnemu poslancu V. kurije na Kranjskem. Tob. del. je ostalo potem do danes v trajni zvezi s poslanci takratne katoliško-narodne stranke. Prej je bilo glede na delavske težnje in pritožbe zelo, zelo slabo. Kadar je prišel ljubljansko tobačno tvornico nadzorovat kak uradnik glavnega ravnateljstva, je hodilo delavstvo k njemu in ga prosilo, da naj izboljša plače. Šele s »Podpornim društvom« se je pričelo urejeno, odločno in uspešno delo, da so se izboljšale delavske razmere. Počasi je šlo, a šlo je! To znajo pred vsem tisti delavci, in delavke, ki so bili že pred ustanovitvijo »Podpornega društva« v ljubljanski tobačni tvornici!

Ljubljansko tobačno delavstvo je našlo pri vseh poslancih naše stranke, ki se je obračalo nanje, prijazno pomoč. Ni bilo malo dela, ki ga je nakladala ta organizacija poslancem, pa ti so ga zvesto in požrtvovalno zvrševali.

Tobačno delavstvo jim je za to odkritosrčno hvaležno. Ko je bil izvoljen državnim poslan-
cem delavec Jožef Gostinčar, je bil prav po-
sebnost na razpolago našemu ljubljanskemu to-
bačnemu delavstvu. Nobene skrivnosti ne iz-
dam, če zapišem, da je storil več kot svojo
dolžnost. Na Dunaju sem se letos osebno pre-
pričal, da se ne samo ljubljansko, ampak tudi
drugo avstrijsko krščanskosocialno delavstvo v
svojih križih in težavah zaupljivo in ne brez-
uspešno obrača na našega Jožefa Gostinčarja.

Zelo se tudi zanima in zavzema kot po-
ročevalec za tobak v proračunskem odseku za
koristi osobito ljubljanskega tobačnega delav-
stva štajerski državni poslanec dr. Anton Ko-
rošec. Pridobil je marsikaj in smo ga že tudi
v Ljubljani imeli večkrat v svoji sredi na shodih
našega „Podpornega društva“. Čast in hvala mu!

Ko smo tam v tisti mali sobici v prvem
nadstropju nekdanjega »Katoliškega doma« vse
pripravili in ko je oblast po dr. Kreku sestav-
ljena pravila vzela na znanje, se je pričelo res-
no delo združiti v „Podpornem društvu“ vse
ljubljansko tobačno delavstvo. Hvala Bogu, šlo je!

Starejši delavci in delavke se še gotovo
spominjate ustanovnega shoda »Podpornega
društva« dne 26. junija 1900. Zborovalo se je
pri Virantu. Takrat je bil izvoljen za predsed-
nika društvu Ivan Findeisen, ki je predsedo-
val do leta 1902. Eno leto (1902—1903) je pred-
sedoval Rudolf Verovšek, od leta 1903 do l. 1904
Franc Knez. Od leta 1904 nadalje predseduje
»Podpornemu društvu« Alojzij Čatar. (Stati-
stični podatki o delovanju društva so posneti

po izvlečku iz društvenega zapisnika, ki ga je sestavila zapisnikarica Marija Andlovic.)

»Podporno društvo« je prvo strokovno društvo avstrijskega tobačnega delavstva. Uvodoma sem že naglašal, da se je ustanovilo po načelu, da sme biti član društva vsak ljubljanski tobačni delavec in delavka ne glede na njegovo politično prepričanje. Imeli smo prva leta odbore, kjer so v lepi delavski slogi za delavski blagor sodelovali socialnodemokraški in krščanskosocialni delavci in delavke. Razbili so to lepo delavsko vzajemnost in slogo socialni demokrati, ki so izstopili iz odbora in iz društva ter storili vse, da razbijejo društvo, kar se jim pa ni posrečilo. Resnici na ljubo bodi pa pribito, da imamo še danes nekaj pametnih socialnih demokratov in socialnih demokratinj organiziranih v »Podpornem društvu«.

Iz društvene povestnice (kronike) naj navedem, da je priredilo društvo 46 shodov, kjer se je sklenilo 46 resolucij. Večjih sestankov je bilo 27, sej 180, občnih zborov 12, izletov in romanj je priredilo društvo 12. Vsako leto je priredilo društvo predpusno veselico, ki je bila vedno zelo sijajno obiskana.

Navedena niso v društveni kroniki manjša posvetovanja, ki jih je bilo zelo, zelo veliko. Saj se redno vsak petek in letos še vsako sredo tam v tisti mali sobici pri Krčonu zbirajo odborniki in odbornice, zaupniki in zaupnice. Posvetovanja ob sredah pri Krčonu so namenjena vsemu delavstvu. Kdor ima kako stanovsko ali pa društveno zadevo, naj to javi vsako sredo pri Krčonu odboru.

Na shodih »Podpornega društva« je govoril državni poslanec dr. Krek 36krat, državni poslanec Jožef Gostinčar 14krat, državni poslanec dr. Ignacij Žitnik 4krat, sedanji kranjski deželni glavar dr. Ivan Šusteršič, državni poslanec dr. Korošec in deželni odbornik dr. Evgen Lampe po trikrat. Govorili so še deželni odbornik dr. Pegan, urednik Fr. Kerhne, dr. Malnarič, podpisani in še drugi govorniki in govornice. Osebito zadnja leta so zelo velikrat govorili na shodih »Podpornega društva« delavke in delavci sami, kar je še posebno veselo in le želeli je, da bi imelo med tobačnim delavstvom veliko delavskih govornikov in govornic. Inteligence je med tobačnim delavstvom veliko, znanja tudi, zato bo tudi govornikov in govornic vedno več.

Povestničar bi ne storil prav, če bi ne omenjal marljivih naših zaupnikov in zaupnic, nabiralcev in nabiralk članarine, delo, ki je zelo težavno in zvezano z veliko odgovornostjo, na katerem sloni dejansko cela mogočna delavska stavba »Podpornega društva«. Članarino, ki znaša mesečno 30 vinarjev, nabira dvanajst nabiralk in nabiralcev vsak prvi petek v mesecu. Bolniška podpora se deli od petega tedna boleznii nadalje po 3 K tedensko skozi 51 tednov.

Koliko dobrega je z bolniško podporo »Podporno društvo« storilo delavstvu, dokazujejo te-le številke:¹

¹ Sestavil jih je na prošnjo podpisanega rajni glavni blagajnik društva, tovariš Jožef Ogrič, malo tednov pred svojo nenadno smrtjo. Rajni Jožef Ogrič je bil vesten in priden blagajnik »Podpornega društva« ves čas, kar je društvo obstojalo, do svoje smrti. Poštenemu, zvestemu in skromnemu možu ohranimo vsi trajen spomin!

Leta 1901 je izplačalo društvo bolniške podpore 297 K 50 h, leta 1902 — 4344 K 78 h, leta 1903 — 3360 K 50 h, leta 1904 — 5236 K, leta 1905 — 5779 K, leta 1906 — 5719 K, leta 1907 — 7205 K, leta 1908 — 3809 K 50 h, leta 1909 — 3713 K 50 h, leta 1910 — 5110 K, leta 1911 — 4661 K.

Bolnim svojim članom je torej izplačalo »Podporno društvo« v tej enajstih letih 49.235 K 78 h! Naravnost velikanska vsota ob teh nizkih 30vinarskih mesečnih prispevkih. Naj bi ne bilo društvo drugega storilo, napravilo je dovolj za delavski blagor!

To pa še nikakor ni vse! Vi, ki ste člani in članice »Podpornega društva«, veste, koliko da se imate svojemu »Podpornemu društvu« zahvaliti! Kolikokrat je moralo Vaše društvo posredovati pri ravnateljstvu, kolikokrat se je v spomenicah za Vaše upravičene zahteve potegovalo in koliko je tudi doseglo za ljubljansko, a tudi za celokupno avstrijsko tobačno delavstvo.

Letos smo sklenili na občnem zboru »Podpornega društva«, da naše društvo še bolj izpopolnimo. Sklenili smo, da ustanovimo Pogrebni zaklad, kakor tudi strokovne odseke v društvu. Iz poslovnikov, ki jih pridno in natančno prečitajte, razvidite, kakšne važne stvari mora še društvo v vaš blagor izvesti.

Končno le še dve stvari:

Prijatelj! Prijateljica! Zvest ostani svojemu »Podpornemu društvu«! Ne miruj in ne počivaj prej, dokler ne veš, da so prav vsi ljubljanski tobačni delavci in delavke

člani »Podpornega društva«. Zaupaj društvu in njegovemu odboru, ki si ga sam izvolil!

2. Delavsko glasilo »Našo Moč«, če še nisi nanjo naročen, takoj naroči! Znaj: tobačno delavstvo je najodločnejše zahtevalo, da se je list ustanovil. Skrbi zato, da so nanj naročeni prav vsi člani in članice »Podpornega društva«. Kadar se to zgodi, bodi prepričan, da se bo list še bolj, kot dozdej, potegoval za tvoje pravice tebi in tvojemu stanu v korist in na čast!

M. Moškerc.

Pravila

„Podpornega društva delavcev in delavk v ljubljanski tobačni tvornici“.

§ 1. Društvo se imenuje »Podporno društvo delavcev in delavk v ljubljanski tobačni tvornici« in ima svoj sedež v Ljubljani. Ni politiško.

§ 2. Namen društvu je podpirati svoje člane duševno in gmotno.

§ 3. V doseg svojega namena

- a) prireja društvo društvene shode, poučna predavanja, pevske vaje, plesne veselice, izlete, zabavne sestanke, zabavne veselice in dramatične predstave;
- b) podpira svoje člane v slučajih bolezni. Vi-sočino bolniške podpore določa v vsakem posameznem slučaju odbor, kakor to do-puščajo denarna sredstva društva. Članom daje društvo pravno pomoč po določilih občnega zbora;
- c) goji stanovsko zavest in vzajemnost;
- d) vlaga za svoje člane prošnje in vloge pri-stojnim oblastim;
- e) udeležuje se volitev v nepolitične delavske zastope;

- f) podeljuje izredno podporo v slučajih smrti, kakor to dopuščajo denarna sredstva društva.

§ 4. Člani so delavci in delavke v ljubljanski tobačni tvornici, ki se zglasijo pri odboru in jih odbor sprejme. Člana, ki bi nasprotoval društvenim namenom, sme odbor izključiti. Izključeni se sme pritožiti na občni zbor, ki sklepa o tem z nadpolovično večino. Kdor sam izstopi, mora svoj izstop naznaniti odboru.

§ 5. Člani imajo dolžnost plačevati tedenske doneske, katerih višino določi občni zbor, ravnati se po odborovih in zborovih sklepkih in sploh pospeševati društvene koristi.

§ 6. Člani imajo pravico udeleževati se društvenih shodov, zabav in občnih zborov; pri njih govoriti, predloge staviti, glasovati, voliti in voljeni biti; zglašati se za podpore in za pravno varstvo po določilih občnega zbora.

§ 7. Društvene zadeve oskrbuje:

- a) občni zbor;
- b) odbor;
- c) nadzorstvo.

§ 8. Redni občni zbor se vrši vsako leto; izredni pa, če ga zahteva tretjina udov, če ga sklene odbor z nadpolovično večino in če ga zahteva nadzorstvo. Dnevni red se naznani vsaj tri dni preje s tem, da se nabije v društvenih prostorih.

Občni zbor

- a) voli odbor in nadzorstvo;
- b) potrjuje letno poročilo in letni proračun;

c) obravnava sploh vse, kar je na dnevnem redu. Veljavno sklepa z nadpolovično večino, če je navzočih vsaj 100 članov. Ako pa ni zborovanje ob določeni uri sklepčno, se vrši občni zbor čez eno uro, ki je sklepčen pri vsakem številu navzočih članov. Sklepa se z nadpolovično večino.

§ 9. V odbor voli občni zbor osem moških in osem ženskih članov, ki izbere izmed svoje srede moškega načelnika, tajnika, njegovega namestnika in glavnega blagajnika brez ozira na spol. Moški odborniki tvorijo zase pod vodstvom društvenega načelnika svoj oddelek, ki si izbere izmed svoje srede z nadpolovično večino glasov blagajnika. Ženske odbornice imajo pod vodstvom društvene podnačelnice svoj oddelek in si izvolijo izmed sebe blagajnico z nadpolovično večino glasov. Blagajnik in blagajnica pobirata vsak pri svojem oddelku društvene tedenske doneske, ki jih oddasta glavnemu blagajniku. Kako naj se podeljuje podpora, določa odbor v vsakem posameznem slučaju, kakor to dopuščajo denarna sredstva društva.

Odborniki in odbornice se volijo na dve leti. Vsako leto izstopi polovica moških in polovica ženskih članov odbora. Po prvem poslovnem letu se žreba, kdo sme izstopiti. Izstopivši se smejo iznova voliti.

Občni zbor voli nadzorstvo, ki ima dva moška in dve ženski članici. Prvo sejo skliče najstarejši član nadzorstva. V njej se izvoli predsednik ne glede na spol, ki sklicuje seje nadzorstva in poroča o nadzorovanju občnim

zborom. Nadzorstvo nadzoruje vso društveno upravo, izvrševanje pravil in sklepov občnih zborov. Na njegovo zahtevo se mora sklicati odbor, oziroma občni zbor. Najmanj dvakrat na leto mora pregledati račune, knjige in blagajno. Veljavno sklepa ob navzočnosti treh članov.

Za posamezne stroke članov ustanavlja odbor strokovne odseke. Po svoji previdnosti jih sestavi izmed društvenih članov dotične stroke; izdelava jim tudi poseben poslovník. Strokovni odseki imajo nalogo podajati odboru nasvete in predloge, kako naj poskrbi za strokovno izobrazbo in kako naj preiskuje razmere delavstva dotične stroke.

Odbor si sestavi svoj opravični red: veljavno sklepa z nadpolovično večino, če je navzočih devet odbornikov, vštévši načelnika, oziroma podnačelnika ali podnačelnico. Shaja se po potrebi. Sklicuje ga načelnik in če je ta zadržán, podnačelnik ali podnačelnica.

§ 10. Načelnik, oziroma podnačelnik ali podnačelnica, v potrebi tudi kak drug odbornik, vodi društvo in je zastopa zunaj, predseduje zborom in odborovim sejam in izvršuje društvene sklepe. Vsako razglasilo, pismo in potrdilo mora podpisati poleg načelnika ali njegovega namestnika še en odbornik.

§ 11. Društvene prepire po nadpolovični večini glasov razsoja izbrano neprizívno razsodišče, v katero voli vsaka stranka po dva razsodnika; ti si izvolijo načelnika.

§ 12. Društvo se razdruži, če je razpusti politična oblast ali če to sklène občni zbor. V

slučaju, da preneha društvo na katerikoli način, pripade društveno premoženje takratnim rednim udom po enakih delih.

× × ×

C. kr. deželno predsedništvo v Ljubljani je glasom odloka dne 8. majnika 1912., št. 1559/Pol predstoječa pravila vzelo na znanje.

Pogrebni zaklad.

V zmyslu § 3. črka f) družstvenih pravil se ustanovi »Pogrebni zaklad« Podpornega društva. Vodi se po teh-le načelih:

1. »Pogrebnemu zakladu« smejo pristopiti le članice in člani Podpornega društva.

2. Prispevati mu morajo:

- a) pristopnino 60 vinarjev;
- b) vselej, kadar umre kak član ali članica »Pogrebnege zaklada«, 10 vinarjev.

3. Če umre član »Pogrebnege zaklada«, ki ni nad tri mesece dolgoval zakladu prispevkov, dobe svojci, oziroma tisti, ki dokažejo, da so mu poskrbeli pogreb, pogrebno podporo v tej-le višini:

Člani, ki prispevajo Pogrebnemu zakladu:

- a) do 5 let (60 mesecev) 100 kron;
- b) od 6 do 10 let (61 do 120 mesecev) 110 kron;
- c) od 11 do 15 let (121 do 180 mesecev) 120 K;
- d) od 16 do 20 let (181 do 240 mesecev) 130 K;
- e) od 21 do 25 let (241 do 300 mesecev) 140 K;
- f) od 26 do 30 let (301 do 360 mesecev) 150 K;
- g) od 31 do 35 let (361 do 420 mesecev) 160 K.

4. Poslovati prične »Pogrebni zaklad«, ko mu pristopi in vplača pristopnino 1010 članov. Če ne pristopi toliko članov, se vplačane pristopnine vrnejo članom, ki so pristopili in vpla-

čali pristopnino. Kakor hitro prične »Pogrebni zaklad« poslovati, nimajo člani »Pogrebnege zaklada« nobene pravice več do povrnitve vplačane pristopnine.

5. »Pogrebni zaklad« se vodi ločeno od ostalega društvenega premoženja in ga vodi odsek, ki ga odbor določi iz svoje srede. Odsekovo poslovanje nadzorujeta odbor in nadzorstvo, ki poročata o zakladovem stanju običnemu zboru.

6. Tistim članom »Pogrebnege zaklada«, ki so zapustili tvornico in zato ne plačujejo v § 5. društvenih pravil določene članarine, se varuje pridobljena pravica do prispevkov »Pogrebnege zaklada«, a plačevati morajo v § 2. določene prispevke.

7. V »Naši Moči« se javlja, kdaj se mora plačati 10 vinarski prispevek »Pogrebnege zaklada«.

8. Tisti, ki imajo pravico do pogrebne podpore, morajo to javiti »Podpornemu društvu« tekom štirih tednov po smrti upravičenega člana ali članice »Pogrebnege zaklada«. Po štirih tednih zastara pravica zahtevati pogrebno podporo. Če kak član »Pogrebnege zaklada« umrje, ne da bi kdo zahteval pogrebno podporo in se prispevek zanj po članicah in članih vplača, se podpora, do katere si je rajni član ali članica prilastil pravico, porabi za to, da se darujejo za višino cele pogrebne podpore za rajnikovo dušo sv. maše.

Strokovni odseki.

V zmislu § 9. društvenih pravil predzadnji odstavek ustanovi odbor za posamezne oddelke ljubljanske tobačne tvornice strokovne odseke. Vodijo se po teh-le načelih:

1. Odsek tvorijo vsi člani in članice Podpornega društva, ki delajo v po odboru označenem oddelku ali v kategoriji.

2. Odsek vodi vodstvo 7 članov, oziroma članic, ki se izvolijo prvič na po odboru sklicanem ustanovnem zboru odseka. Vsako leto mora imeti vsak odsek glavno zborovanje, na katerem poroča odsekovo vodstvo o svojem poslovanju v minulem poslovnem letu. Na vsakoletnem odsekovem glavnem zborovanju, h kateremu se morajo ustmeno in po naznanilu v »Naši Moči« in »Glasniku« povabiti vsi odsekovi člani, se tudi izvoli vodstvo odseka, ki posluje do prihodnjega glavnega odsekovega zbora. Kdaj naj zborujejo odseki, sklepa odbor »Podpornega društva«, ki ima tudi pravico, da potrdi izvoljene člane vodstva ali pa da določi novo volitev. Proti sklepom odbora priziv ni dopusten.

3. Člani vodstva volijo iz svoje srede načelnika, njega namestnika in zapisnikarja ne glede na spol. Sejo mora imeti odsekovo vod-

stvo vsak mesec. Skliče in vodi jo načelnik, če je ta zadržan, njegov namestnik. Sklepčna je, če se jo udeleže štirje vodstveni člani. O vsaki odsekovi seji se mora obvestiti odbor »Podpornega društva«. Vsake seje odsekovega vodstva in odsekovih zborov se smejo udeležiti s posvetovalnim glasom člani društvenega odbora. Sejo odsekovega vodstva mora načelnik sklicati, če to

- a) zahtevajo trije člani odsekovega vodstva;
- b) če jo zahteva glavni odbor.

O sklepih vodstva in odsekovih zborih vodi zapisnikar zapisnik, ki ga mora sopodpisat odsekov načelnik. Glavnemu odboru se mora o vseh sklepih poročati. Pridržana je glavnemu odboru pravica, da sme ob navzočnosti dveh tretjin odborovih članov z dvetretjinsko večino izpremeniti sklepe odsekovega vodstva. Sklepe odsekovih zborov pa sme razen volitev odsekovega vodstva izpremeniti le društveni shod in to le, če za to glasujeta dve tretjini navzočih društvenih članov in če se s tem ne kratijo po pravilih društvenemu občnemu zboru pridržane pravice.

4. Odsekovo vodstvo je pomožni činitelj glavnega odbora. Skrbeti mu je:

- a) da se »Podporno društvo« v odsekovem področju razširja in da mu pristopajo tisti delavci in delavke, ki še niso člani, oziroma članice »Podpornega društva«. Pred vsem naj skrbi za to, da pristopijo »Podpornemu društvu« novo sprejeti tobačni delavci in delavke.
- b) zasledovati delovne razmere v odkazanem mu oddelku ali kategoriji, o njih razprav-

- ljati ob vodstvenih sejah in poučiti odbor;
- c) posredovati ob sporih med delavstvom in nadzornim osebjem sporazumno z glavnim odborom;
 - d) če se delavci med seboj spro in če se morebiti celo med seboj tožijo pred sodiščem ali pri tvorniškem predstojništvu, posredovati, da se medsebojni delavski prepiri in spori izlepa poravnajo;
 - e) skrbeti za to in agitirati, da imej vsak odsekov član naročeno »Našo Moč«;
 - f) ob vsaki važni priliki, kakor če to zahteva glavni odbor ali pa nad polovico odsekovih članov, sklicati odsekov zbor, da sklepa;
 - g) sodelovati pri prošnjah in spomenicah na glavno in na tvorniško ravnateljstvo.
 - h) skrbeti mora z agitacijo, da se po društvu prirejenih shodov in prireditvah vsi odsekovi člani udeleže. Pred vsem naj vzpodbuja tiste odsekove člane in članice, ki se odtegujejo shodom in drugim društvenim prireditvam.

**Prodajalna „Katoliškega tiskovnega
društva“ v Ljubljani (prej H. Ničman)**

priporoča svojo bogato zalogo raz-
ličnih devocionalij, krasnih kipov, ve-
likih in majhnih za kapele in cerkve,
razne molitvenike, slike, pisarniške in
— šolske potrebščine itd. —

Vsa naročila se točno izvršujejo.

— **Nizke cene.** —

Manufakturna trgovina

„Pri škofu“

se nahaja sedaj **Pred škofijo št. 3**

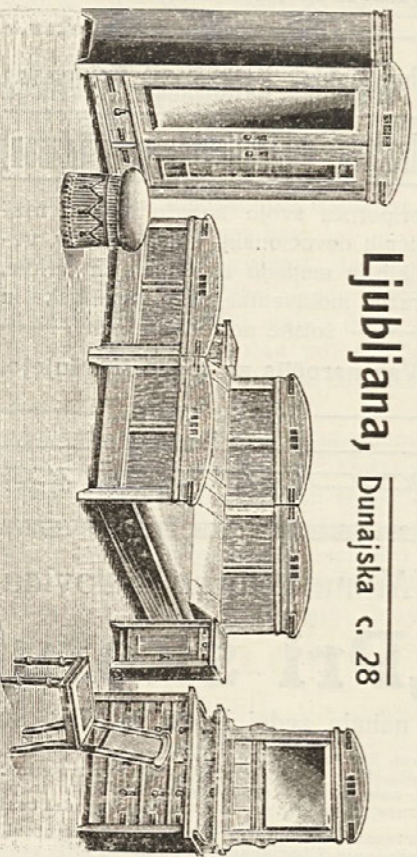
zraven knezoškofijske palače nasproti gostilne pri
Sokolu, kjer je bila poprej Kordinova trgovina. Ve-
liko zalogo vseh vrst blaga za obleke in perilo,
rute, šerpe itd. najdete tukaj po ugodni ceni.

V prvem nadstropju je velika zaloga izgotovljenih
vrhnih jopic (Überjacken) iz sukna in pliša zadnjega
— kroja. —

Tudi imam za moške in dečke veliko izbiro gotovih
oblek, sukenj, dežnih plaščev (havelokov) itd. Tudi
pustim na zahtevo po odbranem blagu izgotoviti
obleko, ker je krojač v hiši, ki dobro izdeluje po
— zmerni ceni. —

Zaloga pohištva I. Černe tapetnik in dekorater

Ljubljana, Dunajska c. 28

:: priporoča ::
veliko zalogo
kompletne po-
hištvene opra-
ve, divane in
otomane, po-
steljne vloge,
žimnice, aprik-
modroce, kar-
nise, zavese in
sploh vse v
to stroko spa-
dajoče izdelke.

Lastni izdelki.

Velika zaloga
otroških vozič-
kov in železnih
:: postelj. ::

Pri nakupovanju raznega oblačilnega blaga, za moške in ženske obleke, kakor druge potrebščine priporočamo vsakemu dobro znano domače pošteno podjetje

Janko Češnik

Lingarjeva ulica Stritarjeva ulica

— Ljubljana —

Manufakturna modna trgovina

Postrežba strogo poštena! Cene najnižje!

Stavbno in umetno steklarstvo!

AVGUST AGNOLA

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 9

— poleg „Figovca“ —

priporoča slavnemu p. n. občinstvu svojo bogato zalogo **steklenine, kamenine, porcelana**, za gostilne in domačo porabo **namizno posodo** za kavo, čaj, jedila, pivo in vino, pripravno za godovna in ženitovanjska darila. Umivalna stojala in cele umivalne garniture, različne okraševalne izdelke, pozlačeno in lakirano robo, okvire, zrcala, oljnato-barvne in umetno tiskane podobe, svetilke najnovejše sestave, razne kipe Matere božje pod steklom, šipe v vseh debelostih i. t. d.

C. kr. zaloga tovarn za steklo.

Najboljša in najsigurnjša prilika za štedenje!

Denarni promet do 31. dec. 1911
čez 82 milijonov kron.

Lastna glavnica K 704.939 · 27.

Stanje vlog 31. decembra 1911
čez 22 milijonov kron.

Miklošičeva cesta št. 6, prtiličje, v lastni hiši nasproti hotela „Union“
za frančiškansko cerkvijo.

LJUBSKA POSOJILNICA

registрована zadruga z neomejeno zavezo

sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldne
ter jih obrestuje po **4 1/2 0/0** brez kakega odbitka, tako da sprejeme
vložnik od vsakih vloženi**h 100 kron čistih 4 · 50 kron na leto.**

Za nalaganje po pošti so pošno-hranilnične položnice na razpolago. Sprejema tudi vloge na
tekoči račun ter daje svojim zadrružnikom posojila proti vknjižbi z in brez amortizacije, na osebni
kredit (proti poroštvu) in zastavi vrednostnih papirjev. Menice se najkulantneje eskomptujejo.

*Franc Povše, c. kr. kom. svetnik, posest. itd., predsednik. Josip Šiška, stolni kanonik, podpredsednik.
Odborniki: Anton Belec, posest., podjetnik in trg. v Št. Vidu nad Ljubj. Dr. Josip Dermastita,
Anton Kobl, dež. posl., posest. in trg., Breg pri Borovnici. Karol Kauschegg, veleposest. v Ljubljani.
Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani. Ivan Kregar, hišni posestnik v Ljubljani. Fran Leskovic,
hišni posestnik in blagajnik Ljudske posojilnice. Ivan Pollak ml., tovarnar. Karol Pollak, to-
varnar in posestnik v Ljubljani. Gregor Šibbar, župnik na Rudniku.*

Trgovina „Pri jelenu“

— zraven tobačne tovarne —

Tržaška cesta številka 1

priporoča svojo bogato zalogo manufakturnega in vse vrste belega blaga: za rjuhe, srajce itd., izgotovljene obleke, sukno za gospode in gospe, ovratnike, kravate, manšete, čevlje, galanterijsko blago, kuhinjsko posodo, igrače in vse druge potrebščine. —

Postrežba točna in solidna. Najnižje cene!

Z najodličnejšim spoštovanjem

Marija Hirschmann

Izvirni Singerjevi šivalni stroji

dobe

se le

Singer & Ko., deln. družba šivalnih strojev
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4.

Deset zapovedi za zdravje.

1. Vstajaj zarana, hodi zgodaj spat, izpolni dan z delom.
2. Ali živiš od svojega duševnega dela? Tedaj ne pusti, da ti odrevene roke in noge. Ali živiš od dela svojih rok? Ne zabi gojiti svojega duha in množiti svoje znanje.
3. Zmerna hrana in treznost sta najboljši življenski lek.
4. Čistost prepreči zarjavenje; stroj, s katerim se najbolje ravna, traja najdalje.
5. Dovoljno spanje krepi in ozdravi telo; preveč spanja pomehkuži in slabi.
6. Pametno oblečen biti, se pravi nositi tako obleko, da je kretanje neovirano in telo toplo dovolj, da je zavarovano proti nenadni menjavi temperature.
7. Čista, vesela hiša napravi srečen dom.
8. Z zabavo in razvedrilom se duh osveži in okrepi; toda zloraba privede do razuzdanosti in razuzdanost do pregrehe.
9. Dobrovoljnost povzročuje veselje do življenja, in veselje do življenja je pol zdravja. Otožnost in malosrčnost pospešujeta starost.
10. Voda, kruh in **Sladin*** ohranjujejo življenje; čist zrak in solnčni sijaj sta neogibno potrebna za zdravje.

Kdor ravna po teh vodilih, bo kmalu spoznal, da je resnično lažje varovati se bolezni, kakor pa bolne zopet ozdraviti.

* Sladin se dobiva povsod in v lekarni Trnkóczy v Ljubljani. Zavitek velja 60 vinarjev.

Teh deset zapovedi dobite zastonj v lekarni Trnkóczy zraven rotovža.

Dobro znana trgovina
R. MIKLAUC

Ljubljana, Stritarjeva ulica št. 5.

Velikanska zaloga modnega, volnenega, pol-
volnenega in suknenega blaga za ženske ob-
leke.

Poseben oddelek v prvem nadstropju sukne-
nega blaga za moške obleke, kjer je tudi
vedno veliko ostankov pod ceno.

Bela kontenina za srajce, perilo in rjuhe,
cvilh za postelje, poğrinjala za postelje, koltre
in flanelaste odeje se prodajajo po najnižji
ceni. Vsakemu to trgovino kot najboljšo pri-
poročamo.

Dežnike in
solnčnike —
domačega izdelka

najboljše kakovosti, pri-
poroča po najnižji ceni
slavnemu občinstvu —

Josip Vidmar, tovarna dežnikov,
Ljubljana, Pred škofijo št. 19, Stari
trg št. 4 in Prešernova ulica št. 4.

— Popravila se izvršujejo točno in ceno. —

Kazalo.

	Stran
Dr. Janez Krek: V spominsko knjigo „Podpornega društva“	3
Josip Gostinčar: Nekdaj in zdaj	5
M. Moškerc: Iz povestnice ljubljanskega tobačnega delavstva	9
Pravila „Podpornega društva“	19
Pogrebni zaklad	24
Strokovni odseki	26
Na ovitku: Zapovedi ljubljanskemu tobačnemu delavstvu.	

Zapovedi ljubljanskemu tobačnemu delávstvu.

1. Tvoj najboljši in najzvestejši prijatelj je „Podporno društvo“. Izplačalo je samo bolniške podpore, odkar obstoja, 49.235 kron 78 vin. Zvest ostani zato vedno svojemu najboljšemu prijatelju!
2. Skrbi, da „Podpornemu društvu“ redno plačuješ članarino!
3. Glej, da pristopijo vsi tvoji tovariši in tovaršice, delavci in delavke ljubljanske tobačne tvornice tvojemu najzvestejšemu prijatelju „Podpornemu društvu“!
4. Zaupaj odboru! Kar se ti ne zdi prav, bodisi v tvornici ali pri društvu, zaupno izporoči odboru!
5. Ne zamudi nobenega shoda in nobene prireditve, h kateri te vabi tvoj zvesti prijatelj „Podporno društvo“! Vseh se udeleži! Povabi in pripelji nanje tudi svoje sodelavce in sodelavke!

6. Kar čuješ in se naučiš na shodih in na sestankih „Podpornega društva“, ne obdrži zase, kot kak skopuh. Dolžan si marveč sebi in svojemu stanu, da poučuješ in navdušuješ za delavska prava in svetinje vse svoje sodelavce in sodelavke!
7. Vsako priliko porabi in agitiraj za svojega najboljšega prijatelja!
8. Če potrebuješ v kaki službeni zadevi sveta ali pomoči, se obrni na „Podporno društvo“! Svetovalo ti bo tako, da bo prav za té in če le mogoče skrbelo, da se ti odpomore!
9. Ali si že pristopil k „Pogrebnemu zakladu“ „Podpornega društva“? Če še nisi, takoj pristopil!
10. Ali si naročen na „Našo Moč“? Če nisi, takoj naroči tvoj list, ki se odločno in neustrašeno bori za koristi tvoje žuljave roke!

Slovenska knjižnica

6K M

B 6113

66009011285

COBISS e